

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

МА СЮЙ

УДК 378 + 78.07

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ
У ВНЗ УКРАЇНИ ДО КЕРІВНИЦТВА ХОРОВИМИ КОЛЕКТИВАМИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

马旭

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
КЬОН Наталя Георгіївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», завідувач кафедри теорії музики і вокалу факультету музичної та хореографічної освіти.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Савченко Регіна Анатоліївна,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Інститут мистецтв, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування;

кандидат педагогічних наук, доцент
Софроній Зоя Василівна,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, доцент кафедри музики факультету педагогіки, психології та соціальної роботи.

Захист відбудеться 12 листопада 2015 року о 16.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 12 жовтня 2015 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. У сучасному суспільстві посилюються тенденції до глобалізації, у зв'язку з чим гостро постають питання засвоєння культурною спільнотою досягнень світової цивілізації у сполученні із завданням збереження народами своєї національної культурної спадщини. Це підвищує значущість діалогу культур, взаємного обміну різних народів культурними надбаннями та досвідом мистецької діяльності, на що вказують науковці у галузі філософії, естетики, культурології – В. Андрущенко, Бу Цзиньчжи, Г. Драч, М. Каган, Є. Межуєв, А. Перотті, О. Щолокова та ін.

Дослідження у сфері музичної педагогіки М. Гордійчук, Н. Горюхіної, А. Козир, Г. Падалки, О. Рудницької, О. Ребрової, Л. Хлебнікової та ін. підкреслюють важливу роль хорового мистецтва у процесі глобалізації культурного простору. Вчені визнають хоровий спів одним із найбільш демократичних і поширених видів музичної діяльності, здатним відбивати специфіку світосприйняття, національної свідомості, художньої ментальності особистості, збагачувати її духовний світ.

Важливу роль в активізації культурних контактів відіграють всесвітні хорові організації, які об'єднують понад 50 європейських та азіатських країн, представляючи хорові спільноти Європи, Америки, Африки, Австралії, Японії, країн Скандинавії та ін. У їх числі – «The International Federation for Choral Music», IFCM («Міжнародна федерація хорової музики»), AGES (Загальноєвропейська сумісна хорова робота), «Europa Cantat», Інтернет-спільноти – IFSM (International Federation for Choral Music), Choralnet, VAN (Vocal Area Network). Завдяки діяльності цих організації активізується зв'язок між державними і громадськими інституціями, діячами мистецтва, керівниками та менеджерами хорів.

Небувалої популярності набуло хорове мистецтво і в сучасному Китаї: в країні стрімко зростає чисельність хорів, поширюються культурно-хорові заходи національного та всесвітнього значення. Натомість, як свідчать науковці Лінь Хай, Ма Гешунь, У Ген-Ір, Цзинь Чжунмін, Ян Хепін та ін., освітня система підготовки керівників хорових колективів у країні не відповідає вимогам суспільства як за критеріями методичної ефективності, так і за кількістю вищих навчальних закладів, у яких готують фахівців відповідного профілю. Причини такого відставання криються у відносно недавньому виникненні практики багатоголосного хорового співу у країні (кінець 19-го століття) та в суттєвих відмінностях від європейських традицій китайської музично-інтонаційної системи, манери співу, хорового мистецтва.

В Україні національні традиції хорового багатоголосного співу та підготовки керівників хоровими колективами існують зі стародавніх часів. Ці питання докладно висвітлені в роботах таких науковців, як О. Бенч-Шокало, Є. Білявський, М. Гордійчук, Н. Горюхіна, Я. Ісаєвич, А. Кречківський, А. Лащенко, О. Скопцова, О. Шреєр-Ткаченко та багато ін. У зазначених

дослідженнях виявлені джерела багатой української хорової культури: від стародавніх традицій народного гуртового співу, одноголосного знаменного розспіву – до розвинених форм багатоголосся в різних жанрах і стилях народного, літургійного та професійно-світського спрямування (Н. Герасимова-Персидська, В. Іванов, Т. Корнішева, В. Коротя-Ковальська, А. Мартинюк та ін.). Успішно функціонує українська система підготовки майбутніх керівників хорових колективів, що знаходить своє підтвердження у виступах українських хорів на світовому рівні. Усе це пояснює тяжіння студентської молоді Китаю отримати підготовку до керівництва хоровими колективами в Україні, а також їх зацікавленість у здійсненні наукових досліджень з проблем підготовки фахівців відповідного профілю.

За останні десятиріччя молодими китайськими вченими вивчались методичні засади диригентсько-хорової підготовки студентів до роботи у школах Китаю та України (Лінь Хай), методика формування творчої інтерсуб'єктної взаємодії вчителя музики з дитячим вокально-хоровим колективом (Чжай Хуань), методичні засади вокальної підготовки майбутніх вчителів музики в Україні (Цзінь Нань, Цюй Сяо Юй, Чжан Ї). Однак, питання підвищення ефективності підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами у процесі навчання в полікультурних умовах з набуттям здатності до екстраполяції результатів отриманої освіти відповідно соціально-культурному замовленню суспільства своєї країни, на цей час не досліджувались.

Отже, існують суперечності:

- між потребою підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами, здатних успішно діяти в різних національно-культурних умовах, та недостатнім методичним забезпеченням екстраполяції набутої студентами в Україні освіти на майбутню фахову діяльність у музично-освітньому просторі своєї країни;

- між багатовимірністю адаптації студентів-іноземців до навчання в країні з іншими соціальними, культурними, мистецькими традиціями та недостатнім організаційно-методичним забезпеченням цього процесу;

- між традиційним змістом підготовки майбутніх учителів музики до диригентсько-хорової діяльності та інноваційними функціями сучасного керівника хоровим колективом;

- між визнанням значущості культурного менеджменту, Public Relations, спонсорської підтримки мистецької, культурно-просвітницької діяльності та нерозробленістю змісту й методів підготовки студентів до організації та забезпечення діяльності хорового колективу.

Зважаючи на актуальність проблеми та її недостатню науково-теоретичну розробленість, було визначено тему дисертаційного дослідження: *«Методичні засади підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами у ВНЗ України»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної наукової теми: *«Методологічні та методичні основи модернізації фахової підготовки майбутніх*

учителів мистецьких дисциплін», що входить до плану Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (державна реєстрація № 0109U000205).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол №1 від 24.09.20013 року).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику підготовки студентів-іноземців до керівництва хоровими колективами в українських вищих навчальних закладах.

Об'єкт дослідження – процес вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методичні засади підготовки іноземних студентів у вищих навчальних закладах України до керівництва хоровими колективами.

Виходячи з поставленої мети, **завданнями** дисертаційної роботи визначено:

- 1) проаналізувати наукову літературу та здійснити порівняльний аналіз становлення хорового мистецтва й системи підготовки студентів до керівництва хоровими колективами в Україні та Китаї;
- 2) визначити функції сучасного керівника хорового колективу з урахуванням мистецьких інновацій соціокультурного простору;
- 3) уточнити сутність поняття «керівництво хоровими колективами» та визначити компонентну структуру підготовки керівника хоровими колективами;
- 4) обґрунтувати методичні засади підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами;
- 5) виявити критерії, показники та рівні підготовленості студентів до керівництва хоровими колективами;
- 6) розробити методику підготовки студентів до керівництва хоровими колективами та експериментально перевірити її ефективність.

Теоретико-методологічною основою дослідження слугували наукові ідеї в галузі філософії, педагогіки, психології, мистецтвознавства: висвітлення багатозначності феномена культури (Ю. Борев, М. Каган, Б. Кузик, Б. Лихачов, І. Матюша, Ю. Пучко-Колесник, І. Сумченко та ін.), теорія «діалогу культур» та концепція полікультурної освіти (М. Бахтін, В. Біблер, М. Бубер, О. Кучмій, В. Межуєв та ін.); аналіз ролі мистецтва в становленні особистості (Б. Асаф'єв, Л. Виготський, Б. Лихачов, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Сухомлинський, Б. Яворський та ін.); дослідження в галузі психолого-педагогічного аналізу загальних та спеціальних здібностей (Л. Бочкарьов, І. Зязюн, Г. Костюк, Б. Теплов, В. Ражніков, С. Рубінштейн та ін.); узагальнення даних музично-історичних досліджень стосовно хорового мистецтва в Україні (О. Бенч-Шокало, М. Гордійчук, В. Іванов, В. Коротя-Ковальська, А. Мартинюк, О. Скопцова та ін.) та Китаї (Лінь Хай, У Ген-Ір, Фань Вен-лань, Цзінь Нань, Цуй Хунхай, Чжан Лілі, Г. Шнеєрсон та ін.).

Вивчався також досвід українських та зарубіжних диригентів і педагогів з диригентсько-хорового фаху минулого й сучасності – М. Колесси, О. Кошиця,

Ма Гешунь, М. Леонтовича, М. Лисенка, К. Пігрова, П. Чеснокова, Ян Хоннянь; дослідження в галузі музичної педагогіки та методики підготовки хорових диригентів (А. Козир, С. Казачков, Т. Корнішева, Н. Селезнева, З. Софроній, Л. Шаміна, В. Шип та ін.).

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань було використано загальнонаукові **методи** дослідження:

- *теоретичні*: аналіз філософсько-естетичної, культурологічної, психолого-педагогічної, диригентсько-хорової, навчально-методичної та бібліографічної літератури; компаративно-історичний аналіз; класифікація та порівняння, аналіз нотного матеріалу, теоретичне і графічне моделювання;

- *емпіричні*: узагальнення виконавсько-диригентського досвіду та практики роботи з хоровими колективами; педагогічне спостереження за фахово-комунікативною, методично-формуальною, творчою та організаційно-керівною діяльністю студентів, за репетиційним процесом і концертною діяльністю хорових колективів; оцінювання аудіо- та відеозаписів хорового співу; опитування, бесіда, анкетування, завдання на самооцінку, педагогічне тестування; експеримент (констатувальний, формувальний);

- *статистичні*: аналіз та математична обробка отриманих експериментальних даних, застосування формул середніх показників, доведення результативності за коефіцієнтом Фішера.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що *вперше*:

- науково обґрунтовано методику підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами в умовах полікультурного навчання на засадах компаративістики;

- виявлено функції керівника хорового колективу в контексті інноваційних стратегій соціально-культурного розвитку сучасного суспільства;

- визначено компонентну структуру підготовленості керівника хорового колективу в єдності її виконавсько-технологічного, методично-виховного, менеджерсько-прогностичного, фахово-творчого компонентів, які забезпечують досягнення хором творчих здобутків та їх екстраполяцію в соціокультурне середовище;

- обґрунтовано методичні засади підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами;

- розроблено методику діагностики рівнів підготовленості студентів до керівництва хоровими колективами;

- висвітлено та апробовано методику застосування елементів театральної, імпровізаційно-спонтанної педагогіки (за К. Станіславським та Т. Морено), аутотренінгу та гімнастики «цігун», спрямованих на вдосконалення особистісно-фахової підготовки майбутніх керівників хорових колективів;

- уточнено сутність поняття «керівництво хоровим колективом» та особливості його прояву на сучасному етапі розвитку культури й мистецької практики;

- подальшого розвитку набули теоретико-методичні засоби та прийоми формування диригентсько-виконавських, художньо-творчих, лідерсько-керівних

навичок, здатності до менеджерсько-прогностичної діяльності керівника хоровими колективами, питання фахової компетентності майбутнього вчителя музики в галузі диригентсько-хорової підготовки; педагогічний потенціал теорії діалогу культур у проекції «Схід-Захід».

Практичне значення результатів дослідження полягає: у розробці методики навчання іноземних студентів, яка може бути застосована в українській музичній освіті; у можливості використання запропонованої методики діагностування рівнів підготовленості майбутнього хорового диригента до професійної діяльності в консерваторіях та музичних академіях; у застосуванні способів організації міжпредметних зв'язків між блоками фахових дисциплін; у застосуванні розробленого словника-довідника для китайських студентів та методичних рекомендацій з організації їх самостійно-пізнавальної, диригентсько-творчої роботи в різних навчальних закладах музичної освіти.

Результати дослідження можуть використовуватися в підготовці студентів до керівництва хоровими колективами різного типу: професійними, аматорськими, дитячими шкільними хорами; у системі післядипломної освіти, в самоосвіті вчителів музики і хормейстерів.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження від 14.11.2014 р. №4384), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (акт про впровадження від 24.12.2014 р. №2379/01), Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової (акт про впровадження від 26.12.2014 р., №1167). Дослідження охоплювало 302 студенти й 26 викладачів вищих музично-педагогічних та музично-мистецьких навчальних закладів. У основній частині дослідної роботи взяло участь 77 студентів-іноземців 3-4 курсів та 12 викладачів з диригентсько-хорових, вокальних дисциплін, музично-інструментальної та музично-теоретичної підготовки.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення дисертації обговорювалися на міжнародних наукових конференціях: «Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій» (Одеса, 28-30 жовтня 2011 р.); «Музична культура й освіта Буковини у європейському вимірі» (Чернівці, 21-22 листопада 2013 р.); «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 16-17 лютого 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (Київ, 16-17 жовтня 2014 р.); на сьомій Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми педагогічної науки» (Миколаїв, 11 листопада 2014 р.); на регіональному науково-практичному семінарі молодих учених та студентів «Особистісні виміри художньо-естетичного виховання і навчання» (Одеса, 26-27 жовтня 2012 р.), на щорічних звітних наукових конференціях аспірантів і науковців інституту мистецтв Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Публікації. Результати дослідження висвітлено в 9 одноосібних

публікаціях автора, 5 з яких у наукових фахових виданнях України, 1 з них – у іноземному виданні.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків (38 сторінок). Загальний обсяг дисертації складає 236 сторінок. Обсяг основного тексту – 191 сторінка. У роботі подано 11 таблиць, 5 рисунків, що займають 9 сторінок основного тексту. Список використаних джерел охоплює 269 найменувань, із них 26 – іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, окреслено його методологічну та теоретичну основу, охарактеризовано методи дослідної роботи, висвітлено її наукову новизну та практичне значення, а також наведено дані про апробацію і впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи.

У **першому розділі** – *«Теоретично-історичні основи підготовки керівників хороших колективів в Україні та Китаї»* – здійснено порівняльний аналіз ретроспективи становлення хорového мистецтва в двох країнах.

Історичні джерела українського хорového мистецтва та освітньо-хорової системи, висвітлені в роботах науковців (О. Бенч-Шокало, М. Гордійчук, Н. Горюхіна, А. Гуменюк, Я. Ісаєвич, А. Кречківський, О. Шреєр-Ткаченко та ін.), свідчать про багаті витoki української хорОВОЇ культури: стародавні традиції народного гуртового співу та сучасної фольклорно-виконавської творчості, літургійне хорове мистецтво в його одноголосних та багатоголосних, літургійних і позалітургійних формах, розмаїття жанрів професійно-світського хорОВОГО музикування.

Схарактеризовано основні етапи становлення методики підготовки керівників хорОВОГО співу, закладені в підвалинах сімейного та гуртового музикування, в лоні церковно-монастирської освіти; визначено значущість діяльності освітянсько-хорових центрів – Острозької, Києво-Могилянської академії, Братських шкіл, осередків музичної освіти запорізьких козаків, аналізу діяльності яких присвятили дослідження В. Іванов, А. Мартинюк, О. Скопцова, В. Черкасов та ін. Відзначено плідну діяльність засновника українського класичного музичного мистецтва М. Лисенка та його послідовників: М. Демуцького, О. Кошиця, М. Леонтовича, К. Стеценка в становленні українського хорОВОГО мистецтва та традицій хорОВОГО диригування. Розкрито процес організації музично-освітніх навчальних закладів в Україні в 19-20-х століттях, відзначено роль видатних діячів хорОВОГО мистецтва минулого та сучасності: А. Авдієвського, В. Іконника, Г. Верьовки В. Газинського, М. Гобдича, Д. Загрецького, К. Пігрова, Г. Ліознова, Ю. Любовича, Є. Савчука та ін.; визначено головні здобутки сучасної хорОВОЇ освіти у вищих навчальних закладах України.

Аналіз розвитку хорової культури в Китаї здійснено на засадах праць В. Виноградова, Чжоу І, Лю Янь, Цзинь Чжунмін, Г. Шнеєрссона, в яких відзначено високу художню цінність співочої культури Китаю, закладеної в тисячолітній історії народу, її роль як підґрунтя державної системи навчання музики. Ретроспективний аналіз показав, що головною формою китайського співочого мистецтва було одноголосся. Натомість, досить поширеним було його колективне виконання, що й створило, вірогідно, передумови до швидкого розповсюдження хорового багатоголосся серед китайського населення на початку 20-го століття, інтерес до його розвитку в музичній спільноті у період активізації контактів Сходу із Заходом, а також уможливило досягнення високої якості творчих досягнень сучасних співочих колективів, сприяло створенню власної національно-хорової школи та системи підготовки хорових диригентів.

Розглянуто сутність понять «хоровий колектив» та «керівництвом хоровим колективом». Огляд праць відомих методистів та вчених склав основу уточнення уявлень про хор як про творчий колектив співаків-одномумців, який діє на засадах творчої співпраці з керівником – хоровим диригентом.

В основу уточнення сутності заняття «керівництвом хоровим колективом» покладено напрацювання в галузі загальної теорії управління (А. Файоль), дослідження, присвячені PR (зв'язків з громадськістю) (М. Тихонов, Ж. Тощенко, А. Асаулов, П. Єрофєєв, М. Єрофєєв, В. Королько), основам менеджменту в сфері культури й мистецтва (Н. Краснокутська, М. Мескон, Є. Пілялін, А. Шевирєв). Управління розуміється як здійснення взаємопов'язаних функцій передбачення-планування, організації, розпорядництва, координації та контролю, забезпечення цілеспрямованого впливу на особистість та колектив задля досягнення поставлених завдань та кінцевої мети. Виокремлено головні аспекти управління творчими колективами: розробка привабливої перспективної мети діяльності та усвідомлення її суспільної значущості; формування сприятливого психологічного клімату для самореалізації й статусної визначеності кожного члена творчої групи; налагодження комунікативно-творчих стосунків між учасниками колективу; встановлення певного стилю спілкування між керівником і членами колективу, психологічна підтримка діяльності тощо.

Виходячи з цього, під керівництвом хоровим колективом розуміється особливий спосіб управління співаками як особистостями, що утворюють колективний суб'єкт творчо-виконавської діяльності. Керівництво хоровим колективом відбувається на основі відповідальності за творчий стан та розвиток співаків і хору, прогнозування й забезпечення успішної самореалізації останнього в соціально-культурному середовищі.

Історичний огляд становлення специфіки діяльності керівника хорового колективу дозволив встановити, що його функції та зміст діяльності поступово збагачувались. Започаткування керівництва колективними діями музикантів спочатку стосувалось їх координації у часі (відтворення метричної пульсації), сьогодні охоплює вирішення завдань художньо-творчого, освітньо-виховного, організаційно-управлінського, суспільно-корисного спрямування.

У обґрунтуванні функцій сучасного керівника хоромим колективом враховувались праці науковців, в яких висвітлювалась сутність роботи з хоромим колективом (С. Казачков, Лі Хай, К. Ольхов, К. Птиця, Чжай Хуань). Ці дослідники, поряд із методистами й практиками (К. Пігров, І. Мусін, К. Тевлін, П. Чесноков), звертають увагу на багатофункціональність діяльності хорového диригента, характеризуючи її як організаційну, виховну, методично-формувальну, музикознавчу, навіть, за думкою І. Живо́ва, режисерську, яка полягає у керівництві колективним творчим процесом.

Встановлено, що традиційно визначаються сфери діяльності хорového диригента та відповідні напрямки його підготовки: виконавсько-технологічний, методично-виховний, диригентсько-творчий.

Визнається, що сучасний стан культурного буття, збагачення можливостей інформаційно-комунікативного середовища, засобів популяризації музичного, зокрема хорového мистецтва, оновлення форм і способів управління відбиваються на розширенні повноважень та обов'язків хорového диригента, збагаченні його управлінських функцій. Про це свідчить і досвід методистів та практиків, їх думки щодо значущості організаційно-керівних завдань, які виникають у сучасній хоровій дійсності та потребують свого розв'язання (М. Гобдич, Є. Бондар, Н. Кьон, Н. Селезнева, З. Софроній).

Зазначене дозволило акцентувати увагу на важливості організаційно-прогностичної функції сучасного керівника хорového колективу, пов'язаної з виконанням ним обов'язків художньо-адміністративного, репрезентативно-менеджерського, проєктивно-соціального спрямування. Підготовка студентів до виконання організаційно-прогностичної функції забезпечує їх орієнтацію в культурно-мистецьких умовах сучасного суспільства, вміння налагоджувати культурно-просвітницьку, рекламно-презентаційну діяльність, мистецько-ділові контакти та забезпечувати спонсорську підтримку хорového колективу.

Виходячи з викладеного вище, у складній та багатоплановій діяльності хорového диригента виділяємо чотири провідні *функції*:

- *виконавсько-технологічну*, зміст якої полягає в опануванні основами диригентсько-мануальної техніки, навичками вокального інтонування; спроможністю застосовувати інструментальні форми музикування в репетиційному режимі та в роботі над хоровою партитурою на інструменті;
- *формуваньно-виховну*, яка полягає у вихованні творчого колективу, формуванні вокально-хорових навичок його учасників та підготовці хору до сценічного виконавства;
- *організаційно-прогностичну*, яка виражається у здатності розробляти стратегію розвитку хору, забезпечувати його активну діяльність та успішну соціально-культурну самореалізацію, бути лідером творчого колективу, налагоджувати культурно-просвітницьку, рекламно-презентаційну діяльність, забезпечувати спонсорську підтримку хорového колективу;
- *інноваційно-продуктивну*, яка реалізується у всіх різновидах його діяльності: у процесі інтерпретації хорového твору та її сценічному, сумісно з хором, втіленні, в розробці інноваційних прийомів і засобів роботи із хоровими

співаками, у процесі організаційно-проективної діяльності, актуалізації просвітницько-мистецької діяльності колективу.

Функціонально-компоненту модель організації навчального процесу представлено Рис.1.

У **другому розділі** – «*Методичні засади підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами*» – визначено пріоритетні наукові підходи до побудови навчально-виховного процесу. Виходячи з необхідності врахування специфіки художнього менталітету студентів-іноземців, стану їхньої підготовленості до оволодіння фаховою діяльністю, завдань, які мають бути вирішені у навчальному процесі, пріоритетними *підходами* встановлено: гуманістичний, особистісно-орієнтований, полікультурний, системний, компаративістський, компетентнісний.

Розглянуто *педагогічні принципи* підвищення ефективності підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами, а саме: гуманізації навчального процесу; зв'язку змісту освіти з життям; активності суб'єкта навчання; індивідуально-особистісного підходу до професійної підготовки здобуткам сучасної педагогічної науки, технологічним можливостям музичної освіти. На цих засадах було визначено *конкретно-педагогічні принципи*, що відігравали настановну роль у розробці змістової частини підготовки майбутнього керівника хорових колективів, а саме:

- художньо-музичної толерантності;
- спрямованості змісту підготовки майбутнього фахівця на задоволення музично-духовних потреб суспільства;
- стимуляції самостійності та творчої ініціативи майбутніх фахівців у типових видах хормейстерсько-керівної діяльності;
- удосконалення індивідуально-фахових здібностей і властивостей керівника хорового колективу;
- системного підпорядкування змісту мистецької освіти досягненню мети – підготовці компетентного фахівця;
- відповідності змісту підготовки актуальним здобуткам сучасної науки і музичного мистецтва;
- творчої взаємодії суб'єктів музично-освітнього процесу.

Обґрунтовано *педагогічні умови*, за яких підготовка іноземних студентів до керівництва хором буде більш успішною, а саме:

- сприяння адаптації студентів-іноземців до нових соціальних і культурних умов життя й навчання;
- вдосконаленням організаційно-методичного забезпечення навчального процесу з урахуванням особливостей попередньої підготовки студентів-іноземців, специфіки їх художнього менталітету та сприйняття змісту навчання, а також їх очікувань щодо підготовки до фахової діяльності;

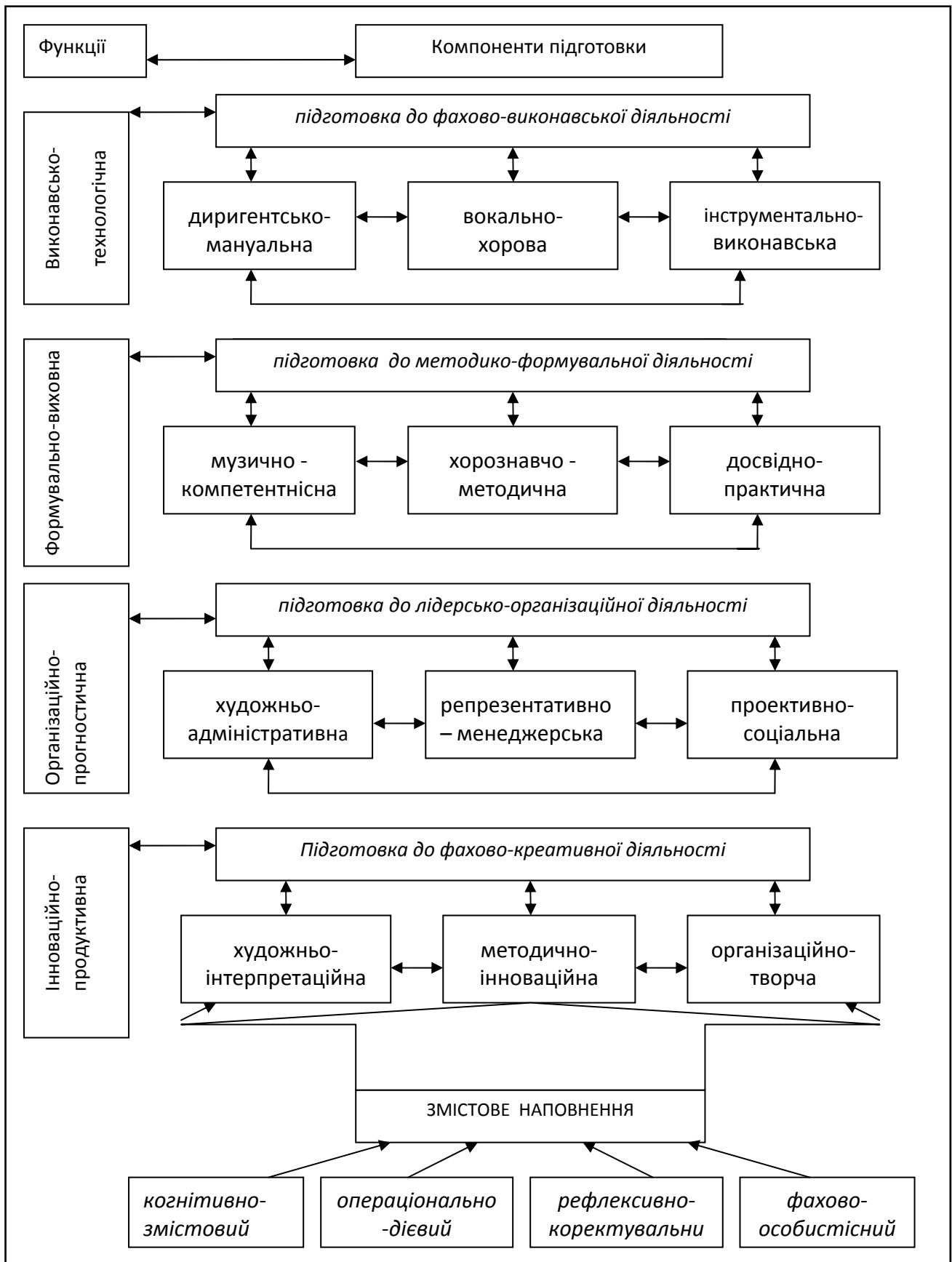

Рис. 1. Функціонально-компонентна модель організації навчального процесу

- застосуванням у навчальному процесі комплексу сучасних ТЗН та ІКТ, які відповідають актуальним науково-педагогічним і музично-практичним здобуткам у галузі хорового мистецтва;
- удосконалення особистісних якостей майбутнього керівника хорового колективу в єдності лідерських, комунікативних, емоційно-вольових, виконавсько-творчих властивостей.

На цих засадах було обґрунтовано добір організаційних форм та методів підготовки майбутніх керівників хорових колективів у дослідній роботі.

У **третьому розділі** – *«Експериментальне дослідження процесу підготовки студентів до керівництва хоровими колективами»* – подано методику педагогічної діагностики та процедуру перевірки ступеня підготовленості студентів до зазначеної діяльності.

Критеріями підготовленості студентів до керівництва хоровими колективами було встановлено: ступінь виконавсько-технологічної підготовленості до роботи з хоровими колективами за показниками: диригентсько-мануальна, вокально-хорова, інструментальна підготовка; міра підготовленості до методико-виховної роботи з хором за показниками: навички диригентсько-виконавського аналізу хорового твору, навички слухового аналізу хорового співу, ерудованість у галузі методики роботи з хором; ступінь підготовленості до організаційно-керівної діяльності за показниками: сформованість особистісно-ділових якостей майбутнього керівника творчого колективу, здатність сприяти організації хору як творчого колективу та його культурно-соціальної самореалізації, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, які забезпечують здійснення менеджерсько-організаційної, культурно-просвітницької, комунікативно-рекламної діяльності майбутнього фахівця; міра підготовленості до фахово-творчої діяльності керівника хорового колективу згідно показників: здатність до диригентсько-творчої діяльності, здатність до методично-творчої роботи з хоровим колективом, здатність до творчої організаційно-менеджерської та прогностично-керівної діяльності.

На основі розробленої 4-х бальної шкали оцінювання та застосування таких методів, як-от: анкетування, педагогічне спостереження, узагальнення оцінок незалежних експертів, моніторинг якості виконання самостійних і творчих завдань у роботі з хоровою партитурою, педагогічне тестування, математична статистика, було визначено чотири рівня підготовленості майбутніх учителів музики до керівництва хоровими колективами: наслідувально-фрагментарний, наслідувально-репродуктивний, самостійно-продуктивний та найвищий –творчо-продуктивний.

До найнижчого, *наслідувально-фрагментарного* рівня, було віднесено 31,9% студентів, що брали участь в експериментальному дослідженні. Ці респонденти володіли часткою диригентських навичок, вони не вміли безпомилково виконувати нескладні партитури; їх співочі завдатки знаходились у нерозвиненому стані, інтонація була нестійкою, були нездатні здійснити аналіз хорового твору й інтерпретувати його, не володіли навичками слухового аналізу,

відмовлялись виконувати завдання творчого характеру, були пасивними у фахово-комунікаційних ситуаціях.

Група студентів, що була віднесена до більш високого, *наслідувально-репродуктивного* рівня (35,7% досліджуваних), володіла базовими навичками постави, диригування, гри хорових партитур, натомість їм бракувало пластичності, виразності й гнучкості; вокальні навички в цих респондентів були нестійкими, слуховий аналіз носив «механічно-констатувальний», поверховий та неповний характер; спроби виконати творчі завдання зводились до повторення відомих прикладів; до спілкування ці студенти залучались, але власну ініціативу не проявляли.

Студенти, що були віднесені до наступного, *самостійно-репродуктивного* рівня (26,6% респондентів), володіли навичками диригування, гри на інструменті та співу, проявляли здатність до самостійної навчальної діяльності й вдосконалення власних умінь, були достатньо активними в комунікаційних ситуаціях, володіли технологією цілісного аналізу музичного твору; аналізуючи хоровий спів, ці респонденти визначали виконавські помилки, пропонували адекватні методичні засоби подолання недоліків. Натомість у завданнях, які потребували творчої ініціативи та гнучкості в застосуванні набутих знань і навичок, вони часто губились, потребували додаткових пояснень і педагогічних порад.

Найвищий, *творчо-продуктивний* рівень підготовки студентів характеризувався впевненим володінням всім комплексом виконавських навичок; здатністю всебічно та змістовно аналізувати хорові твори, адекватно визначати помилки у вокально-хоровому інтонуванні, пропонувати адекватні шляхи й методи їх виправлення. Ці студенти також гнучко використовували набуті знання, варіативно застосовували їх у репетиційній роботі, охоче залучались до виконання творчих завдань, прагнули оволодівати новими, невідомими їм знаннями та технологіями, проявляли активність і впевненість у навчально-ділових контактах. Таких студентів було виявлено 5,6%.

Результати констатувального етапу дослідження, а також розроблені теоретичні та методичні засади підготовки студентів-іноземців до керівництва хоровими колективами стали підґрунтям розробки спеціальної методики, яка була спрямована на сприяння адаптації іноземних студентів до суб'єктивно нових умов набуття освіти, формування в них фахово-значущих особистісних властивостей, професійно-диригентських, фахово-комунікативних та менеджерських навичок і вмінь, здатності самостійно й творчо застосовувати їх у мінливих умовах сучасної дійсності.

Формувальний експеримент, спрямований на перевірку ефективності запропонованої методики, організовувався за чотирма етапами.

Мета першого, *адаптивно-мотиваційного* етапу, полягала в забезпеченні психологічно-педагогічного супроводу адаптації китайських студентів, зміцненні їхньої мотивації щодо оволодіння фахом керівника сучасного хорового колективу.

Метою другого, *формуально-наслідувального* етапу, було оволодіння студентів основами виконавсько-репродуктивної компетентності в диригуванні, грі на інструменті, співі, на засадах наслідування дій викладача, аналізу діяльності видатних хорових диригентів, хорових колективів і солістів. Крім того, респонденти засвоювали навички диференційованого та цілісного аналізу хорової партитури, елементи техніки самопостереження, самоаналізу, релаксації, технології використання у процесі навчання новітніх інформаційно-довідкових джерел.

На третьому, *формуально-самостійному етапі*, головна роль відводилась самостійно-пізнавальній та самостійно-виконавській діяльності студентів, формуванню в них здатності працювати з музичним матеріалом хорового твору, здійснювати планування своїх диригентських намірів з врахуванням різних фахово-викладацьких та виконавсько-сценічних ситуацій. Майбутні фахівці оволодівали елементами диригентсько-хорової репетиційної роботи у процесі рольових ігор і занять із студентськими ансамблями академічного та самодіяльного типу, вчилися проводити розспівування хору, здійснювати тональну настройку, оцінювати та виправляти інтонацію тощо.

Метою четвертого, *творчо-ініціативного етапу* експериментальної роботи, була стимуляція особистісних властивостей студентів, їх емоційної чуйності, творчої активності, художньої уяви, здатності до створення особистісно-індивідуалізованої інтерпретації художньо-образного змісту твору, прояву лідерських якостей, творчої ініціативи у процесі репетиційної та сценічно-виконавської діяльності, актуалізація розробки специфічно-мистецьких, оригінальних форм організаційно-менеджерського та рекламно-просвітницького спрямування, зокрема на засадах творчого застосування сучасних інформаційно-комунікативних технологій, цифрових, комп'ютерно-графічних та презентаційних програм, інноваційних засобів комунікації з фахових питань у соціальних мережах Інтернету тощо.

У процесі експериментального навчання застосовувався комплекс організаційних форм, як-от: психолого-педагогічний супровід адаптації іноземних студентів; оновлення методичного забезпечення з врахуванням художнього менталітету та мовленнєвих можливостей студентів; включення їх до мононаціональних та інтернаціональних груп; залучення до поза-навчальної пізнавально-просвітницької, культурно-розважальної, концертної діяльності, до розробки колективних мистецько-презентаційних проектів.

Комплекс відомих та спеціально розроблених *методів*, застосованих у процесі експерименту, охоплював декілька блоків: *навчально-репродуктивного спрямування* – пояснювальний, наслідувальний, ілюстративний, метод поетапного формування практичних навичок; *особистісно-спрямованих методів*, побудованих на психологічно-ігрових тренінгах, техніці дихання гімнастики «цігун», аутотренінгу, самонавіювань, метою яких було вдосконалення м'язово-фізичного самопочуття та емоційно-психічного стану, вдосконалення рефлексивної свідомості респондентів, формування в них навичок самоконтролю, самозвіту; *методи інтерактивного характеру*, спрямовані на активізацію

самостійності студентів – диспути, рольові ігри, ігри-змагання, постановка проблемних завдань навчального та творчого характеру, зокрема на самостійну інтерпретацію та підготовку хорових творів до диригування, обговорення та «захист» методичних анотацій, здійснення репетиційної роботи, виступ в умовно-концертній ситуації, участь у рухово-імпровізаційних та мовленнєвих і співочих вправах, методичних прийомів, запозичених з театральної педагогіки (за К.Станіславським та Т. Морено) та адаптованих до специфічних завдань дослідження; *методи, засновані на використанні сучасних інформаційно-комунікативних технологій* – розробка колективних презентаційних, пізнавально-просвітницьких проектів, використання можливостей мережі Інтернет (організація порт-фоліо хорового диригента; спілкування на музично-інформаційних та педагогічних сайтах, створення банку посилань на веб-сайти, YouTube тощо).

Порівняльний аналіз даних констатуючого та прикінцевого діагностичних зрізів показав, що в підготовці студентів експериментальної групи до керівництва хоровими колективами відбулись більш істотні зрушення, ніж у контрольній групі: вищого, творчо-продуктивного рівня в ЕГ досягло 24,1%, а в КГ – 9,6%; самостійно-продуктивного рівня в ЕГ досягло 44,4%, у КГ – 32,0%; на наслідувально-репродуктивному рівні в ЕГ було виявлено 26,7% респондентів, а в КГ – 35,1%; на наслідувально-фрагментарному рівні в ЕГ залишилося 4,9% студентів, а в КГ не покращали результати 22,8% студентів.

Якісний аналіз засвідчив, що у студентів, які навчались за експериментальною методикою, суттєво збагатились музична ерудиція та методична обізнаність, зросла готовність до налагодження професійно-комунікативних зв'язків, зміцніли емоційно-вольові, організаційно-лідерські якості, здатність до сценічно-творчої саморегуляції. Більшість студентів цієї групи також оволоділа методиками застосування сучасних ТЗН та ІКТ, навичками самостійної роботи над репертуаром, його інтерпретації, основами репетиційної роботи з вокально-хоровими колективами.

З метою доведення статистичної вартісності розбіжності між показниками у експериментальній та контрольній групах, наприкінці формувального експерименту було здійснено аналіз багатofункціонального критерію φ^* Фішера (кутового перетворення Фішера). За таблицею величин кутів φ для різних відсоткових часток було визначено величини, що відповідали відсотковим часткам у кожній з двох груп та побудована нами «вісь вартісності» (Рис. 1).

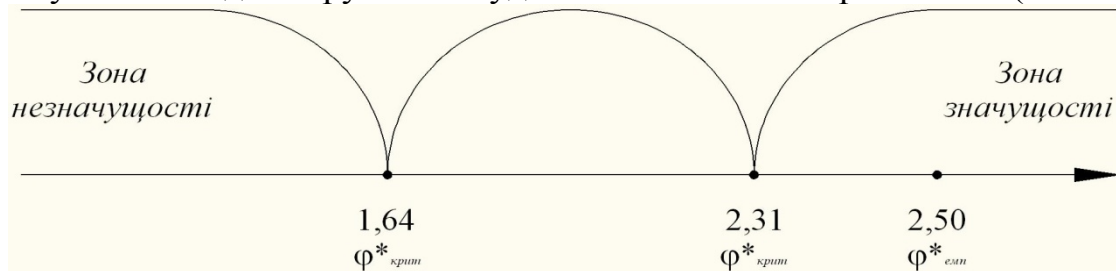

Рис.1. Отриманий результат належить до зони значущості і засвідчує, що існує статистична розбіжність між показниками експериментальної та контрольної груп.

Отже, отримані дані на всіх етапах дослідження свідчать про те, що розроблена методика, спрямована на підготовку іноземних студентів до керівництва хоровими колективами, забезпечила суттєве підвищення якості всіх компонентів досліджуваного феномену та в цілому їх підготовки до керівництва хоровими колективами.

ВИСНОВКИ

У дисертації викладено результати теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблеми підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами у процесі навчання в українському вищому навчальному закладі, що знайшло відображення в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов і методики підготовки студентів вищих музично-педагогічних закладів до означеної фахової діяльності. Результати експериментального дослідження засвідчили вирішення поставлених завдань і дали підстави зробити такі висновки.

1. Ретроспективний аналіз становлення хорового мистецтва й системи підготовки студентів до керівництва хоровими колективами в Україні та Китаї продемонстрував, що, попри всі розбіжності, зумовлені історико-культурними чинниками, їх споріднює захопленість співочим мистецтвом. Визначено, що, починаючи з 20-го століття, в Китаї невпинно посилюється інтерес до хорового співу, що зумовлює потребу в підготовці фахівців цього профілю. Визнання світовою спільнотою високих досягнень української хорової школи зумовило бажання китайської молоді отримувати диригентсько-хорову освіту в українських ВНЗ.

2. Визначено функції, які має реалізувати сучасний керівник хорового колективу. Розширення сфери фахової відповідальності майбутніх керівників хору пояснюється зростанням соціальної значущості хорової діяльності у світовому культурному просторі, потребою у посиленні культурно-просвітницької ролі хорового мистецтва, підвищенням вимог до конкурентоспроможності хорових колективів та їх керівників. До кола функцій, поряд з традиційними (фахово-виконавською, методико-формуальною, творчо-продуктивною), віднесено організаційно-прогностичну функцію, як таку, що відповідає сучасним завданням та вимогам суспільства.

3. Узагальнення існуючого доробку в галузі хорового мистецтва дозволило уточнити сутність поняття «керівництво хоровим колективом», під яким розуміється забезпечення диригентом об'єднання співаків як колективного суб'єкта виконавсько-співочої діяльності, виховання й навчання хорових співаків, підготовка технічно досконалого та натхненного виконання репертуару, прийняття особистої відповідальності хоровим диригентом за успішність функціонування хору, досягнення ним певних художньо-творчих здобутків,

забезпечення успішної виконавсько-просвітницької діяльності в конкретному соціально-культурному середовищі.

Виявлення сутності й змісту функцій керівника хору було покладено в основу встановлення структури підготовки студентів до керівництва хором колективом та її змістового наповнення. До структурних компонентів віднесено підготовку до фахово-виконавської, методико-формульованої, лідерсько-організаційної, інноваційно-креативної діяльності.

4. Обґрунтовано методичні засади вдосконалення підготовки іноземних студентів до керівництва хором колективами, які забезпечують удосконалення їх підготовки до керівництва хором колективами у взаємозв'язку знаннєво-інтелектуальних, операційно-дієвих, рефлексивно-коректувальних та фахово-особистісних аспектів, на засадах чого досягається успішність самореалізації майбутнього фахівця в мінливих умовах сучасної дійсності.

Визначено конкретно-мистецькі принципи підготовки студентів до керівництва хором колективами, як яких віднесено: принцип художньо-музичної толерантності; спрямованості змісту підготовки майбутнього фахівця на задоволення музично-духовних потреб суспільства; стимуляції самостійності та творчої ініціативи фахівця; системного підпорядкування змісту хормейстерсько-фахової освіти підготовці компетентного фахівця; відповідності змісту підготовки актуальним здобуткам педагогічної науки і музичного мистецтва; творчої взаємодії суб'єктів музично-освітнього процесу

Педагогічними умовами успішної підготовки студентів-іноземців до керівництва хором колективами визначено: організацію психолого-педагогічного супроводу адаптації майбутніх фахівців до нових соціально-культурних умов навчання; вдосконалення організаційно-методичного забезпечення навчального процесу з врахуванням особливостей художнього менталітету; відповідність змісту навчання очікуванням іншомовних студентів щодо підготовки до фахової діяльності в українських ВНЗ; оснащення навчального процесу інноваційними технологіями, комплексом сучасних ТЗН та інформаційно-комунікаційних засобів; цілеспрямоване вдосконалення індивідуально-особистісних властивостей майбутнього керівника хором колективу, необхідних для успішного виконання всього комплексу диригентсько-виконавських, педагогічно-хорових, організаційно-керівних та фахово-творчих дій.

Головними організаційними формами підготовки майбутніх фахівців до керівництва хором колективами було обрано: варіювання складу академічних груп (мононаціональні, багатонаціональні), включення студентів у комунікативно-навчальні ситуації; розробку інваріантного методичного забезпечення навчального процесу, доповнення музичного репертуару на засадах врахування індивідуального фахово-освітнього цензу, художнього менталітету іноземних студентів; залучення до різноманітних форм поза-навчальної — пізнавально-просвітницької, культурно-розважальної, концертної діяльності, до

диригентсько-репетиційної практики в заняттях із студентськими національними вокально-хоровими ансамблями.

Головними методами, спрямованими на підготовку майбутніх фахівців до керівництва хоровими колективами були обрані такі, що забезпечували:

- засвоєння знань у вмінь на основі репродуктивно-навчальної діяльності (наслідувальний, рефлексивний, пояснювальний, інформаційно-ілюстративний, поетапного формування практичних навичок, прийоми дихальної гімнастики «цігун»);

- методи, в яких стимулювались активність та самостійність студентів (методи позитивного підкріплення, аутотренінгу, ситуативного спілкування, укладання словника – перекладача – довідника, включення у диспути);

- методи, спрямовані на вдосконалення рефлексивної свідомості (аудіореєстрація самостійних занять, «відео-селфі», відстрочений аналіз та самоаналіз, перехресний аналіз, виконання «подумки»);

- методи, в яких стимулювались творча діяльність майбутніх фахівців запозичені з театральної педагогіки (імпровізаційно-рухові вправи на рухове та емоційне розкріпачення, вправи на встановлення контакту й психологічного порозуміння);

- методи творчих завдань, зокрема рольові ігри, ігри-змагання, розробка власної інтерпретації творів, анотацій до них, створення інтонаційних вправ, вправ на розспівування;

- методи, в яких широко застосовувались інформаційно-комунікативні, комп'ютерні та цифрові технології (дистанційне спілкування, проектний метод, розробка презентацій та творчих завдань з використанням нотно-графічних програм).

5. Виявлення стану підготовленості студентів до керівництва хоровими колективами здійснювалось на основі розроблених критеріїв та показників, якими слугували: ступінь виконавсько-технологічної підготовленості до роботи з хоровими колективами за показниками: диригентсько-мануальна, вокально-хорова, інструментальна підготовка; міра підготовленості до методико-виховної роботи з хором за показниками: навички диригентсько-виконавського аналізу хорового твору, навички слухового аналізу хорового співу, ерудованість у галузі методики роботи з хором; ступінь підготовленості до організаційно-керівної діяльності за показниками: сформованість особистісно-ділових якостей майбутнього керівника творчого колективу, здатність сприяти організації хору як творчого колективу та його культурно-соціальній самореалізації, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, які забезпечують здійснення менеджерсько-організаційної, культурно-просвітницької, комунікативно-рекламної діяльності майбутнього фахівця; міра підготовленості до фахово-творчої діяльності керівника хорового колективу згідно показників: здатність до диригентсько-творчої діяльності, здатність до творчості в галузі методики роботи з хоровим колективом, здатність до творчої організаційно-менеджерської та прогностично-керівної діяльності.

6. Експериментальна перевірка ефективності розробленої методики та порівняння результатів, отриманих у ЕГ та КГ за рівнями підготовленості студентів до керівництва хорovими колективами на констатувальному й прикінцевому етапах експерименту засвідчили, що у студентів, які навчалися за експериментальною методикою, відбулися значні позитивні зрушення. На прикінцевому етапі 24,1% студентів з ЕГ досягли творчо-продуктивного рівня (у КГ – 9,6%), самостійно-продуктивного рівня досягло 44,2% майбутніх фахівців (у КГ таких студентів було виявлено 32,0%); наслідувально-репродуктивний рівень засвідчили 26,7% респондентів з ЕГ (у КГ їх кількість дорівнювала 35,1%), і на наслідувально-фрагментарному рівні залишилося 4,9% студентів (у КГ було виявлено таких студентів 22,8%).

Отже, отримані результати дослідження свідчать про те, що розроблена методика підготовки іноземних студентів до керівництва хорovими колективами була ефективною і сприяла підвищенню рівня підготовленості їх до керівництва хорovими колективами, формуванню в них здатності самостійно, творчо й мобільно застосовувати набуті знання й уміння у фаховій діяльності.

Дослідження не вичерпує розглянуту проблему: заслуговують подальшого аналізу питання цілеспрямованого виховання диригентського артистизму, підготовки фахівців до Public relations (зв'язків з громадськістю), навчання менеджменту в сфері класичного (хорового) мистецтва. Перспективним уявляється виявлення пролонгованого впливу навчально-експериментальної методики на якість фахової діяльності іноземних студентів як керівників хорovих колективів в різних соціально-культурних умовах.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях автора:

1. Ма Сюй. Формування диригентсько-хорової майстерності іноземних студентів у музично-педагогічних закладах України / Ма Сюй // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (збірник наукових праць) №11-12. – Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2013. – С. 196 - 205.
2. Ма Сюй. Удосконалення підготовки студентів з КНР у вищих навчальних закладах України до майбутньої диригентсько-хорової діяльності / Ма Сюй // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Вип. 701: Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. – 2014. – С. 80-85.
3. Ма Сюй. Методичні засади підготовки студентів до керівництва хорovими колективами у ВНЗ України / Ма Сюй // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (збірник наукових праць) № 9-10.– Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2014. – С.33-41.
4. Ма Сюй. Дидактичні принципи музично-мистецької освіти та педагогічні умови їх реалізації в навчанні іноземних студентів / Ма Сюй // Науковий вісник Південно-українського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (збірник наукових праць) №11-12. – Одеса: ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. – 2104. – С.58-67.

5. Ма Сюй. Подготовка студентів-иностранців к руководству хоровими колективами в Україні и Китае / Ма Сюй // Наука 21 века: вопросы, гипотезы, ответы. Научный журнал №5. – Таганрог, 2014. – С. 51-56.
6. Ма Сюй. До питання про розвиток хорового мистецтва в Україні у ХХ-ХХІ століттях / Ма Сюй // Міжнародна конференція молодих вчених та студентів «Художньо-естетичне виховання молоді в умовах сучасних інформаційних процесів і технологій». – Одеса, 2011. – С.16-17.
7. Ма Сюй. Хорове мистецтво України та Китаю : компаративний підхід // Матеріали регіонального науково-практичного семінару молодих учених та студентів «Особистісні виміри художньо-естетичного виховання і навчання» / Ма Сюй // 26-27 жовтня 2012. – Одеса: ПНПУ ім. К.Д.Ушинського. – 2012. – С. 63-65.
8. Ма Сюй. Адаптація іноземних студентів в умовах отримання вищої освіти в музично-педагогічних навчальних закладах України / Ма Сюй // Матеріали Сьомої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми педагогічної науки». – м. Миколаїв, 14-15 листопада 2014 р. – С. 117-121.
9. Ма Сюй. Досвід підготовки іноземних студентів – майбутніх керівників хорових колективів у ВНЗ України / Ма Сюй // Збірник наукових праць Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – вип. 1 (45): СумДПУ університет ім. А. С. Макаренка, – Суми, 2015. – С. 321-331.

Анотації

Ма Сюй. Методичні засади підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами у ВНЗ України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2015.

У дисертації досліджено проблему підготовки іноземних студентів, майбутніх учителів музики, до керівництва хоровими колективами: науково досліджено сутність керівництва хоровими колективами, розкрито зміст виконавсько-технологічної, формульовально-методичної, організаційно-прогностичної та творчо-продуктивної функцій керівника сучасного хорового колективу, уточнено зміст дефініції «керівництво хоровими колективами»; запропоновано авторську модель структури підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами в єдності фахово-виконавського, методично-формульовального, лідерсько-організаційного, інноваційно-продуктивного компонентів.

Обґрунтовано наукові підходи, педагогічні принципи та педагогічні умови підвищення ефективності навчального процесу, вироблено та апробовано методику підготовки іноземних студентів до керівництва хоровими колективами з урахуванням їх художньої ментальності, особливостей сприйняття іншомовної інформації, потреби в адаптації до нових соціально-культурних, освітньо-мистецьких умов.

Науково обґрунтовано та розроблено методику діагностики підготовленості студентів до керівництва хоровими колективами, схарактеризовано рівні підготовленості студентів означеного виду діяльності. Експериментально перевірено ефективність пропонованої методики підготовки студентів до керівництва хоровими колективами, доведено доцільність її реалізації у практиці вищої школи.

Ключові слова: підготовка вчителя музики, керівництво хоровими колективами; іноземні студенти; методика, менеджмент у мистецтві.

Ма Сюй. Методические основы подготовки иностранных студентов к руководству хоровыми коллективами в ВУЗах Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманов. – Киев, 2015.

В диссертации исследуется проблема подготовки иностранных студентов — будущих учителей музыки к руководству хоровыми коллективами. Рассмотрены этапы становления одноголосного и многоголосного коллективного пения в украинском и китайском искусстве, выявлены особенности их проявления в прошлом и на современном этапе.

Охарактеризована сущность руководства хоровыми коллективами, функции, свойственные современному специалисту — исполнительско-технологическая, воспитательно-формирующая, организационно-прогностическая, творческо-продуктивная; акцентровано внимание на том, что современный руководитель должен владеть навыками прогностического, менеджерского, просветительско-пропагандистского характера, обеспечивать возможность творческой самореализации коллектива и его развития в современных социально-культурных условиях.

Обоснованы педагогические принципы подготовки иностранных студентов к руководству хоровыми коллективами: художественно-музыкальной толерантности; направленности содержания подготовки на удовлетворение музыкально-духовных потребностей социума; стимуляции самостоятельности и творческой инициативы специалиста; системной организации процесса его подготовки; соответствия содержания подготовки актуальным достижениям педагогической науки и музыкального искусства; принцип творческого взаимодействия субъектов музыкально-образовательного процесса.

Рассмотрены педагогические условия эффективной подготовки иностранных студентов к руководству хоровыми коллективами, в числе которых — организация психолого-педагогического сопровождения адаптации иностранных студентов к новым социально-культурным условиям обучения; совершенствование организационно-методического обеспечения учебного процесса; оснащение учебного процесса комплексом современных ТСО и информационно-коммуникационных средств и инновационными технологиями;

целенаправленное совершенствование индивидуально-личностных свойств будущего руководителя хорового коллектива.

Уточнены функции руководителя современного хорового коллектива, определен комплекс организационных форм и методов подготовки иностранных студентов к руководству хоровыми коллективами.

Научно обоснованы критерии, показатели, уровни подготовленности студентов к руководству хоровыми коллективами как способом управления субъектом исполнительско-творческой, певческой деятельности.

Разработана методика подготовки иностранных студентов к руководству хоровыми коллективами с учетом их художественной ментальности, особенностей обучаемости, потребности в адаптации к новым социально-культурным, особенностям образования в сфере искусства.

Экспериментально проверена эффективность экспериментальной методики и целесообразность ее реализации в практике высшей школы

Ключевые слова: подготовка учителя музыки, управление хоровыми коллективами, иностранные студенты, методика, менеджмент в искусстве.

Ma Xu. Methods for choirmasters' training of foreign students at higher schools and universities in Ukraine. – Manuscript.

Dissertation for awarding of a scientific degree of the candidate of pedagogical sciences on a speciality – NPU of M.P. Dragomanova's name. – Kiev, 2015.

The thesis highlights the problem of training of foreign students – future music teachers - to be a choirmaster: science based there is the essence of choir directing searched; the technical executive, educational, forecasting management and creative performance functions of the leader of a modern choir are unpacked; there is defined the meaning of intension “leading of chorus”; proposed the author's structural pattern for teaching of foreign students to be a choirmaster joining professional performance, methodical-educational, leadership and executive, innovative efficient components.

There is given scientific credence for approach, didactical principles and pedagogical conditions for improvement of the effectiveness of education process; developed, tested and endorsed the methodology for choirmasters' training of foreign students with due regard to their art mentality, special features to acquire information in the foreign language, requirement of adaptation to new social cultural, art educational conditions.

The diagnostic method is developed and scientifically proven to state the students' readiness to be a choirmaster. There are described the levels of students' availability to lead the choir. The efficiency of proposed methods is verified experimentally; its reasonability for the practical use at higher school is proved.

Key words: training of music teachers, leading of chorus, foreign students, methods, art management.

Підписано до друку 09.10.2015 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 470
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.